

«Η τύχη του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών στο σύγχρονο κόσμο,
οι απόψεις των μαθητών του Γυμνασίου»

για τον Σύνδεσμο Φιλολόγων ν. Δράμας
Ευαγγελία Αντωνίου, 6^ο Γυμνάσιο Δράμας

Το μάθημα των αρχαίων ελληνικών έχει υποστεί πολλές παλινδρομήσεις, λόγω των μεταρρυθμίσεων και «αντιμεταρρυθμίσεων» που συμβαίνουν στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα εδώ και 35 χρόνια. Η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών (από το πρωτότυπο) στα σχολεία αποτελεί αντικείμενο συζήτησης και διχασμού της εκπαιδευτικής κοινότητας, μερίδας της ελληνικής κοινωνίας και διανοήσης. Υφίσταται μάλιστα αντιπαράθεση με έντονη επιχειρηματολογία από πολλές πλευρές. Ιδιαίτερα η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στο Γυμνάσιο δέχεται σοβαρή αμφισβήτηση και βρίσκεται σε αμήχανη κατάσταση¹, καθώς δεν είναι δεδομένος ο ευεργετικός με βάση τα προγράμματα σπουδών ρόλος της, ούτε φαίνεται να αποτελεί ευχάριστο για την πλειοψηφία των μαθητών μάθημα.

Το Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών² με τους γενικούς και ειδικούς σκοπούς του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας στο Γυμνάσιο και Λύκειο οδηγεί προς τη γλωσσική και πολιτιστική προσέγγιση λαμβάνοντας υπόψη σύγχρονες αρχές της διδακτικής των γλωσσών (οι ειδικοί σκοποί κυρίως που είναι ευκρινείς και όχι τόσο οι γενικοί, οι οποίοι είναι μάλλον αόριστοι). Ωστόσο οι μαθητές δε φαίνεται να βρίσκουν το μάθημα περισσότερο ελκυστικό και ευχάριστο από άλλοτε, ούτε γίνονται αποδέκτες της μορφωτικής αξίας του μαθήματος, καθώς η πράξη και η «τάξη» άλλα φανερώνουν.

Η συνήθης εμμονή στα «ξηρά» γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα και η μηχανιστική προσέγγιση των κειμένων εξαντλούν τους μαθητές και τους απομακρύνουν από τους ειδικούς σκοπούς που θέτει το Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών για το μάθημα.

Έχουν δημοσιευτεί πολλά άρθρα από ανθρώπους που εμπλέκονται στη διδασκαλία με τους σκοπούς και τους στόχους, τα περιεχόμενα και τις μεθόδους αλλά και τα τρωτά της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών. Επίσης έχουν γίνει δημόσιες συζητήσεις σε συνέδρια και έχει αναπτυχθεί διάλογος στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σχετικά με την αναγκαιότητα αλλαγής ή βελτίωσης της διδασκαλίας του συγκεκριμένου μαθήματος.

Οι περισσότερες προτάσεις προκρίνουν αλλαγή στον τρόπο και στις μεθόδους διδασκαλίας, απαλλαγή από φορμαλιστικές μεθόδους κατανόησης των κειμένων και από την εξαντλητική εξέταση των συντακτικών και γραμματικών φαινομένων και προωθούν την κειμενοκεντρική μέθοδο.

Ωστόσο, αυτές τις προτάσεις έχει ήδη διατυπώσει με ευκρίνεια χρόνια πριν ο πρωτοπόρος δάσκαλος του λόγου και επίκαιρος τώρα παρά ποτέ, Α.Β Μουμτζάκης. Αναφέρει σε μια εισήγησή του σχετικά με **«τη διδασκαλία του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στην Α' Λυκείου»**:

«...Δεν προτεινόταν πια να γίνεται π.χ. γραμματική και συντακτική ανάλυση του κειμένου από την αρχή, παρά μόνο όπου χρειαζόταν για τη λύση ενός ερμηνευτικού προβλήματος ή δεν ήταν πια ως μοναδικές ή ως κύριες ασκήσεις οι γνωστές χρονικές και εγκλιτικές αντικαταστάσεις με κλειστές γραμματικές και με μεμονωμένες λέξεις-τύπους, όπως ωστόσο συνεχίζεται να γίνεται ως σήμερα, κτλ. Με τη νέα διδασκαλία το βάρος έπεφτε στο κείμενο, στις λέξεις και στις προτάσεις και όχι στη γραμματική - όπως γινόταν παλαιότερα έστω και με τη βοήθεια ενός κειμένου. Το κείμενο

¹ βλ. Δ. Κ. Μαυροσκούφης (2002). «Η διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση: μορφωτικό αγαθό ή εκπαιδευτικό αδιέξοδο»; Φιλολόγος, 108, 258-266.

² Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (1998). Ενιαίο Λύκειο. Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών. Αθήνα: ΟΕΔΒ, σ. 68. Πβ. και ΥΠΕΠΘ – ΠΙ (2004-2007). ΔΕΠΠΣ – ΑΠΣ Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, προσβάσιμο στο: www.pi-schools.gr.

όμως παλαιότερα συχνά υπηρετούσε τη γραμματική και όχι το αντίστροφο, δεν ήταν δηλαδή το κείμενο ο κύριος στόχος και η γραμματική βοηθητικό του μέσο, γι' αυτό και το κείμενο μπορούσε να είναι κατασκευασμένο. Στο νέο βιβλίο η εξοικείωση με τις λέξεις και τις φράσεις γίνεται με ασκήσεις σε αυθεντικά κείμενα, σε περισσότερα κείμενα.

Ο μαθητής ίσως με τους τρόπους που πρότεινε το βιβλίο δε θα ήταν σε θέση να σχηματίσει «από μνήμης» έναν οποιονδήποτε τύπο κάποιου ρήματος αλλά με πολλές ασκήσεις, σε κείμενα πάντοτε, θα αναγνώριζε τον τύπο και τη σημασία του, αν μάθαινε βασικές γραμματικές δομές, γλωσσικά στοιχεία που οδηγούν στη σημασιολογική λειτουργία των λέξεων. Και αυτό είναι που βοηθάει στην ερμηνεία των κειμένων πολύ περισσότερο από όσο η αναπαραγωγή τύπων, όπως είναι π.χ. οι χρονικές αντικαταστάσεις.

Συχνά άλλωστε η κατανόηση του κειμένου δεν απαιτεί τόσο λεπτομερειακές, όσο κάποιες βασικές γνώσεις γραμματικής, που καθώς όμως δίνονται μαζί με άλλες μικρότερης πρακτικής αξίας για την κατανόηση του κειμένου, δεν επισημαίνονται ως ιδιαίτερα χρήσιμες για την αξιοποίηση τους στην ερμηνευτική πράξη.»

Και σε άλλο σημείο λέει:

«...Η στροφή όμως των μαθητών όχι μόνο προς τη γραμματική και το συντακτικό αλλά περισσότερο προς την κατανόηση και τη μετάφραση των κειμένων, όπως πρότεινε το βιβλίο, κάνει ακόμη το μάθημα πιο ενδιαφέρον, γιατί αυτό συντελεί στο να χρησιμοποιούν οι μαθητές περισσότερο την κρίση και τη φαντασία τους, στην προσπάθεια τους να κατανοήσουν το κείμενο χωρίς αναστολές, που προκαλεί η όχι πάντοτε απαραίτητη γραμματική ή συντακτική ανάλυση. Οι μαθητές, τουλάχιστον όσοι δε θα πάνε στην Γ' δέσμη, πολύ δύσκολα πείθονται να διαθέσουν τόσες ώρες για πράγματα που δεν είναι σκέψη και ζωή των αρχαίων αλλά τύποι αυτής της σκέψης και ζωής, δηλαδή μια αφαίρεση από τα πράγματα, όπως είναι κάθε γραμματική ανάλυση. Η ανακάλυψη από τους μαθητές μιας σκέψης ή μιας πράξης, η αποκρυπτογράφηση του λόγου ενός άλλου ανθρώπου έστω μιας άλλης εποχής, μπορεί να δικαιώσει στη συνείδηση των νέων ανθρώπων την προσπάθεια τους -που δεν είναι και μικρή σήμερα...»

Οι θέσεις-προτάσεις του Α. Β. Μουμτζάκη λοιπόν υπήρξαν αφορμή για τη συζήτηση και διερεύνηση των απόψεων μαθητών/τριων της Γ' Τάξης Γυμνασίου σχετικά με τη δυσκολία του μαθήματος, τη χρησιμότητά του, τον τρόπο διδασκαλίας, την επίδραση και σχέση των αρχαίων ελληνικών (από το πρωτότυπο) με τη νεοελληνική γλώσσα.³

Ποια κατάσταση όμως επικρατεί στο Γυμνάσιο και συγκεκριμένα στη Γ' Γυμνασίου όσον αφορά τα αρχαία ελληνικά:

Πριν την παρουσίαση των απόψεων των μαθητών και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτά μάλλον επιβάλλεται η συνοπτική περιγραφή και υποκειμενική ίσως κριτική της κατάστασης που επικρατεί αναφορικά με τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στο γυμνάσιο και συγκεκριμένα στη Γ' γυμνασίου.

Καταρχήν τα κείμενα που έχουν επιλεχθεί, για να διδαχθούν στους μαθητές είναι κατά κανόνα αποσπασματικά και σε αρκετές περιπτώσεις δυσνόητα (π.χ. κείμενο Α 3^{ης} ενότητας σχ. εγχειριδίου της αρχαίας ελληνικής γλώσσας σελ.22) και δεν «συγκινούν» τους μαθητές, καθώς το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο αναπτύχθηκαν τα κείμενα αυτά διαφέρει ριζικά από το σημερινό.

Στη Γ' Γυμνασίου διδάσκεται με βάση το θεσμικό πλαίσιο (οδηγίες από το παιδαγωγικό ινστιτούτο) η μετάφραση του βασικού κειμένου της κάθε ενότητας και στις τελικές ενδοσχολικές εξετάσεις ζητείται μετάφραση, καθώς έτσι θεωρείται ότι επιτυγχάνεται η

³ Έναυσμα υπήρξε σχετική εργασία που έχει γίνει από το συνάδελφο Συμεωνίδη Βασιλή «Τα παιδιά κλαίει, διαγνωστική αξιολόγηση στα αρχαία ελληνικά της Α' Λυκείου», δημοσιευμένη στον διαδικτυακό ιστότοπο alfavita.gr 21/09/2010.

βαθύτερη κατανόηση του κειμένου. Συνηθισμένη πρακτική, λοιπόν, είναι να αφιερώνεται όλη σχεδόν η διδακτική ώρα στην κατά λέξη μετάφραση του κειμένου (περίπου 10 σειρών) και να προκύπτει ένα νέο «μεταφρασμένο» κείμενο, ιδιότυπο νεοελληνικά, που μόνο σε μια σχολική τάξη θα μπορούσε να λειτουργήσει.

Επίσης, η ύλη της γραμματικής αλλά και των συντακτικών φαινομένων είναι μεγάλη και, όπως τονίζεται συνεχώς από τους φιλολόγους, ο ωφέλιμος διδακτικός χρόνος δεν επαρκεί, για να καλυφθεί και να αφομοιωθεί. Καθηγητές και μαθητές κοπιάζουν αγωνιωδώς να συνταιριάξουν το κείμενο, τη μετάφραση και την ερμηνεία του με τη διδασκαλία των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων. Τα αποτελέσματα για την επίτευξη των σκοπών σχετικά με τη γλωσσική και πολιτιστική προσέγγιση είναι αμφισβητούμενα, ενώ το μάθημα γίνεται μονότονο και μονομερές.

Τέλος, παρατηρείται αναντιστοιχία μεταξύ στόχων και αξιολόγησης, καθώς άλλα προτείνονται για το περιεχόμενο της αξιολόγησης με βάση το επίσημο θεσμικό πλαίσιο και αλλιώς γίνεται ο τρόπος αξιολόγησης του μαθήματος. Για παράδειγμα οι γραμματικές και συντακτικές ασκήσεις εξετάζουν συνήθως λέξεις μεμονωμένες που προϋποθέτουν την από «στήθους» γνώση, ενώ στο Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για την αρχαία ελληνική γλώσσα από το πρωτότυπο αναφέρεται ότι *α) Για τη γνώση της γραμματικής και του συντακτικού (απαιτούνται ασκήσεις) –πολλαπλής επιλογής διαφόρων τύπων, συμπλήρωσης κενών, - αντιστοίχισης, διάζευξης κ.α. – Μετασχηματισμού φράσεων ή ολόκληρων προτάσεων (από τον ένα αριθμό στον άλλο). Αποτέλεσμα είναι οι τρόποι και οι απαιτήσεις της αξιολόγησης να καθορίζουν το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας.*

Ποιες είναι οι απόψεις των μαθητών/-τριών για τα αρχαία ελληνικά και τη διδασκαλία τους;

Αρχικά αναπτύχθηκε συζήτηση με 21 μαθητές (έλειπαν κάποιοι μαθητές) από ένα τμήμα της Γ' τάξης γύρω από τα αρχαία ελληνικά και τους ζητήθηκε να καταγράψουν τις απόψεις τους με βάση κάποιες ερωτήσεις ανοιχτές. Το δείγμα αυτό, βέβαια, δεν μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό, οποιαδήποτε στατιστική του επεξεργασία δεν θα μας δώσει αξιόπιστα αποτελέσματα. Είναι απλώς ενδεικτικό και ρόλος του είναι να αποτελέσει τη βάση για τη διατύπωση ορισμένων προκαταρκτικών διαπιστώσεων και σκέψεων γύρω από την εικόνα που έχουν οι μαθητές για τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στο Γυμνάσιο.

Με βάση αυτά που έγραψαν οι μαθητές φαίνεται ότι:

Α. Οι περισσότεροι θεωρούν ότι είναι **δύσκολο μάθημα**, λόγω του **όγκου των γραμματικών και συντακτικών** φαινομένων και της αδυναμίας να τ' απομνημονεύσουν. Κάποιοι, λίγοι, απάντησαν πως το θεωρούν εύκολο και άλλοι γράφουν ότι αν διαβάσουν, θα είναι γι' αυτούς εύκολο μάθημα.

Ενδεικτικές απαντήσεις:

-«Πιστεύω ότι τα αρχαία ελληνικά είναι ένα μάθημα λίγο δύσκολο γενικά, όμως με λίγη προσπάθεια, αν δηλαδή μαθαίναμε όσα κάναμε στο σχολείο θα φαινόταν πιο εύκολο. Ο λόγος που μας δυσκολεύει είναι ότι έχει αρκετή γραμματική και συντακτικό»

- «Είναι εύκολο, όταν προσέχεις. Αλλά όταν δεν προσέχεις είναι δύσκολο και δεν καταλαβαίνεις την έννοιά τους.»

- «Πιστεύω ότι είναι δύσκολο μάθημα και με τεράστιο όγκο ύλης σε τόσο λίγο χρονικό διάστημα. ... Θα ήταν καλύτερο να μειωθεί η ύλη και το μάθημα γενικά να πηγαίνει με πιο αργούς ρυθμούς»

- «Πιστεύω πως είναι δύσκολο, γιατί πρέπει να μάθεις μεταφράσεις, κάτι ασκήσεις, να κλίνεις και αυτά πιστεύω πως δεν μας χρειάζονται στη ζωή.»

- «Είναι ένα από τα δυσκολότερα μαθήματα, γιατί αν δεν ξέρεις κάτι (ή αν δεν θυμάσαι) από την προηγούμενη χρονιά, μένουν κενά και δεν μπορείς να προχωρήσεις. Η πιο μεγάλη δυσκολία βρίσκεται στη γραμματική, αφού είναι τόση πολλή η ύλη που δεν ξέρουμε τι να πρωτοδιαβάσουμε.»

- «Πιστεύω ότι είναι αρκετά δύσκολο μάθημα, καθώς στη γραμματική αν δε μάθεις κάτι δεν μπορείς να προχωρήσεις. Ακόμη μια δυσκολία είναι οι χρόνοι. Κάθε χρόνος διαφορετικές καταλήξεις, αυξήσεις, κάθε έγκλιση διαφορετικούς χρόνους και ξανά άλλες καταλήξεις. Μπορεί να μην ήταν τόσο δύσκολα αν η ποσότητα της ύλης δεν ήταν τόσο μεγάλη.»

Β. Δεν είναι σίγουροι για τη **χρησιμότητα** των αρχαίων ελληνικών. Δεν απορρίπτουν όλοι τα αρχαία ελληνικά. Εκφράζεται και η άποψη ότι γενικά είναι για το καλό των μαθητών. Οι περισσότερες απόψεις συγκλίνουν στ' ότι δεν χρειάζονται στην καθημερινή ζωή και ότι το μάθημα αυτό αφορά μόνο αυτούς, οι οποίοι θα ακολουθήσουν θεωρητική κατεύθυνση και θέλουν να γίνουν φιλόλογοι.

Ενδεικτικές απαντήσεις:

- «Πιστεύω ότι τα αρχαία δεν είναι σημαντικά αλλά ούτε και χρήσιμα για τη ζωή μας. Επίσης, πιστεύω ότι τα αρχαία είναι χάσιμο χρόνου και ότι μαθητές και καθηγητές δυσκολευόμαστε μ' αυτό το μάθημα.»

- «Η γνώμη μου είναι ότι χρειάζεται το μάθημα για το καλό μας»

- «Πιστεύω ότι τα αρχαία δεν θα μας βοηθήσουν στην καθημερινή μας ζωή.»

- «Η γνώμη μου είναι πως δεν είναι και τόσο χρήσιμα τα αρχαία όπως άλλα μαθήματα, γιατί χρησιμεύουν να γίνεις μόνο καθηγητής και τίποτα άλλο.»

- «... δεν πιστεύω πως είναι ένα απαραίτητο μάθημα όπως η γλώσσα ή τα Μαθηματικά που θα μας χρησιμεύσει στη ζωή μας.»

- «Τα αρχαία είναι ένα μάθημα για το οποίο δεν είμαι σίγουρη σε τι μας χρησιμεύει. Νομίζω ότι τα αρχαία του γυμνασίου μας προετοιμάζουν για το λύκειο, όμως μετά;»

- «Πιστεύω ότι τα αρχαία χρειάζονται κυρίως στα παιδιά που θα ακολουθήσουν θεωρητική κατεύθυνση.»

Γ. Οι 8 από τους 21 έγραψαν πως τα αρχαία ελληνικά **συντελούν** στη βελτίωση της χρήσης της νεοελληνικής γλώσσας, οι 4 στους 21 **πως δεν βοηθούν** και οι υπόλοιποι **δεν εξέφρασαν** άποψη για το θέμα ή **δεν είναι ξεκάθαρη** η θέση τους.

Ενδεικτικές απαντήσεις:

- «Δεν μ' έχει βοηθήσει να μάθω καλύτερα τα νεοελληνικά.»

- «Νομίζω πως δεν βοηθούν στη Νεοελληνική γλώσσα.»

- «... πιστεύω ότι τα αρχαία δεν χρησιμεύουν στη Νεοελληνική γλώσσα, γιατί εφόσον έχουμε μάθει να μιλάμε τη νεοελληνική, γίνεται το αντίθετο.»

- «Πιστεύω πως πρέπει να μαθαίνουμε αρχαία ελληνικά, γιατί είναι οι βάσεις για τα νεοελληνικά. Με όλα αυτά που συμβαίνουν στον κόσμο και με την παγκοσμιοποίηση τα ελληνικά μας είναι το μόνο που μας απομένει.»

- «Ακόμη πιστεύω πως τα αρχαία μας βοηθάνε να μάθουμε καλύτερα τη Νεοελληνική γλώσσα, αφού ουσιαστικά αυτή προέρχεται από τα αρχαία. Οπότε εμβαθύνουμε τις γνώσεις μας για την καταγωγή της γλώσσας μας, ενώ πολλά πράγματα που κάνουμε στα νεοελληνικά είναι σχεδόν ίδια με τα αρχαία. Τα αρχαία είναι δύσκολο μάθημα, γιατί έχει μεγάλη ύλη αλλά είναι χρήσιμο, για να πάρουμε καλύτερες βάσεις για τη νεοελληνική.»

- «Το αν με βοηθούν στα νέα ελληνικά, τα αρχαία ακόμη δεν το έχω πολυκαταλάβει. Μπορώ όμως να εντοπίσω λέξεις στα νέα ελληνικά που προέρχονται από τα αρχαία και αυτό θα έλεγα πως με βοηθάει λίγο.»

Δ. Κάποιοι (λίγοι) εστιάζουν **στο ρόλο του καθηγητή** θεωρώντας τον σημαντικό παράγοντα για τη στάση τους απέναντι στο μάθημα των αρχαίων ελληνικών και άλλοι **ζητούν αλλαγή στον τρόπο διδασκαλίας**, ώστε να προκληθεί το ενδιαφέρον των μαθητών προς το μάθημα.

- «Η γνώμη μου είναι πάντως πως για να συμπαθήσει ένα παιδί το μάθημα πρέπει να βάλει το χεράκι του και ο καθηγητής αλλιώς θα το πάρει με κακό μάτι.»

- «Ανάλογα με τον καθηγητή συμπαθείς ή όχι το μάθημα.»

- «Δεν είμαι ικανοποιημένος από τη διδασκαλία του μαθήματος. Θα ήθελα να αλλάξει ο τρόπος που διδάσκουν το μάθημα και οι καθηγητές να κάνουν τους μαθητές να ενδιαφερθούν για το μάθημα».

Ε. Οι απόψεις δίστανται και στις απαντήσεις του για το **αν η διδασκαλία των αρχαίων στο γυμνάσιο τους έχει δώσει τα απαραίτητα εφόδια για το λύκειο**. Αρκετοί θεωρούν πως έχουν λάβει ικανοποιητικές γνώσεις, για να συνεχίσουν στο λύκειο άλλοι όμως νιώθουν πως δεν είναι έτοιμοι και το αιτιολογούν με το ότι δεν διάβαζαν όσο χρειαζόταν ή ότι δεν μπορούσαν να συγκρατήσουν την ποσότητα της ύλης.

- «Πιστεύω πως χρειαζόμαστε το μάθημα για το μέλλον και ότι μετά από 3 χρόνια έχω αποκτήσει ικανοποιητικές γνώσεις για το Λύκειο».

- «Όποιος διαβάζει πιστεύω ότι θα έχει ικανοποιητικές γνώσεις για τις απαιτήσεις του Λυκείου».

- «Κάνοντας για 3^η συνεχόμενη χρονιά αρχαία νομίζω πως δεν έχω αποκτήσει καμιά γνώση, γιατί τα μαθαίνω μια μέρα και την άλλη τα ξεχνάω».

- «Δεν έχω αρκετές γνώσεις, γιατί δε διάβαζα».

Στ. Οι μαθητές/τριες κάνουν όμως και **προτάσεις**:

Ενδεικτικά:

«...Σχετικά με την ύλη και τη διδασκαλία θεωρώ πως τα κείμενα πρέπει να είναι πιο ενδιαφέροντα, για να προσελκύουν τους μαθητές να τα διαβάσουν και να μη βαριούνται με τις συνεχείς επαναλήψεις στο κείμενο. Ακόμη θα ήταν καλύτερα να δίνεται περισσότερη βαρύτητα στα ετυμολογικά και στην παραγωγή λέξεων. Πιστεύω πως η γραμματική είναι λίγο υπερβολική και δεν ενδιαφέρονται όλοι να ακολουθήσουν φιλολογική κατεύθυνση. Οι καθηγητές πρέπει να είναι καλά ενημερωμένοι και να προσπαθούν να μεταδώσουν τις γνώσεις τους στους μαθητές και όχι απλά να τις γράφουν στον πίνακα».

Όπως έχει προαναφερθεί η παράθεση των απόψεων αυτών δεν μπορούν να θεωρηθούν στατιστική έρευνα που οδηγεί σε ασφαλή συμπεράσματα. Αποτελούν μόνο ενδεικτικές διαπιστώσεις σχετικά με την αντίληψη των μαθητών για το μάθημα των αρχαίων. Ωστόσο, είναι χαρακτηριστική η ερώτηση που έθεσαν σχεδόν όλοι οι μαθητές (-/τριες) αν οι απόψεις τους θα ληφθούν υπόψη, ώστε να αλλάξει ή να βελτιωθεί η κατάσταση που επικρατεί. Συνήθως οι αλλαγές συμβαίνουν ερήμην των μαθητών, ενώ ίσως χρειάζεται να εξετάζονται σοβαρά οι ανάγκες, οι εμπειρίες και τα ενδιαφέροντά τους.

Ερωτηματολόγιο

Εκτός όμως από τη συζήτηση- καταγραφή των απόψεων έγινε και μια προσπάθεια διερεύνησης της στάσης των μαθητών/-τριών προς το μάθημα των αρχαίων ελληνικών με ανώνυμο ερωτηματολόγιο.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο.

Διανεμήθηκε σε 4 τμήματα της Γ' του 6^{ου} Γυμνασίου Δράμας⁴ κατά το χρονικό διάστημα 14-18 Νοεμβρίου 2011. Συμμετείχαν 78 μαθητές και μαθήτριες, οι οποίοι ενημερώθηκαν, πριν απαντήσουν για το σκοπό της διενέργειάς του, δηλαδή τη διερεύνηση της στάσης των μαθητών/-τριών σχετικά με το μάθημα των αρχαίων ελληνικών από το πρωτότυπο.

⁴Η έρευνα δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς τη συνεργασία των συναδέλφων- φιλολόγων και του Διευθυντή του 6^{ου} Γυμνασίου Δράμας.

Επίσης, ενημερώθηκαν για τη χρήση του, ότι θα ενσωματωθούν τα αποτελέσματά του σε εργασία ⁵ σχετικά με τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στο Γυμνάσιο, που εκπονήθηκε με αφορμή εκδήλωση⁶ – παρουσίαση της προσωπικότητας και του έργου του Α.Β. Μουμτζάκη.

Το ερωτηματολόγιο περιέχει 15 ερωτήσεις κλειστού τύπου.

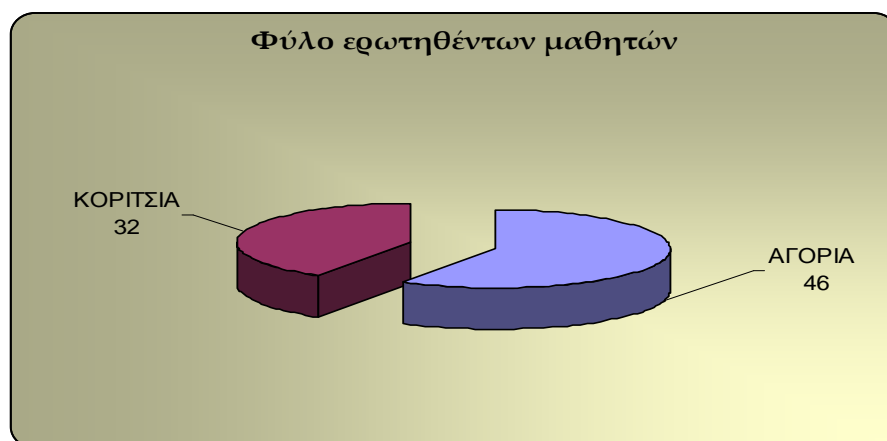
Η πρώτη ερώτηση δεν παρουσιάζεται σε διαφάνεια, γιατί είναι ερώτηση για την τάξη στην οποία φοιτά ο/η ερωτηθέντας –θείσα.

Υπάρχουν αρκετές ερωτήσεις με απαντήσεις ΝΑΙ-ΟΧΙ με τις οποίες πρόθεση είναι να διερευνηθεί η στάση γενικά των μαθητών/τριών προς το μάθημα των αρχαίων ελληνικών από το πρωτότυπο κι όχι η κλιμάκωση των απόψεων τους, το οποίο θα ήταν πιο σωστό.⁷

Οι ερωτήσεις 6 και 7 προσπαθούν να διερευνήσουν το πώς οι μαθητές/ -τριες αντιλαμβάνονται την επίδραση ή τη σχέση των αρχαίων ελληνικών από το πρωτότυπο με άλλα μαθήματα.

Οι ερωτήσεις 8, 9, 10, 11, 12 και 13 στοχεύουν στη διερεύνηση των απόψεων των μαθητών/-τριών σχετικά με τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών και τις δυσκολίες που εμφανίζονται.

Φυσικά, πάντα υπάρχουν κι άλλα που χρειάζεται να διερευνηθούν και δεν καλύπτονται από ένα ερωτηματολόγιο.

2.

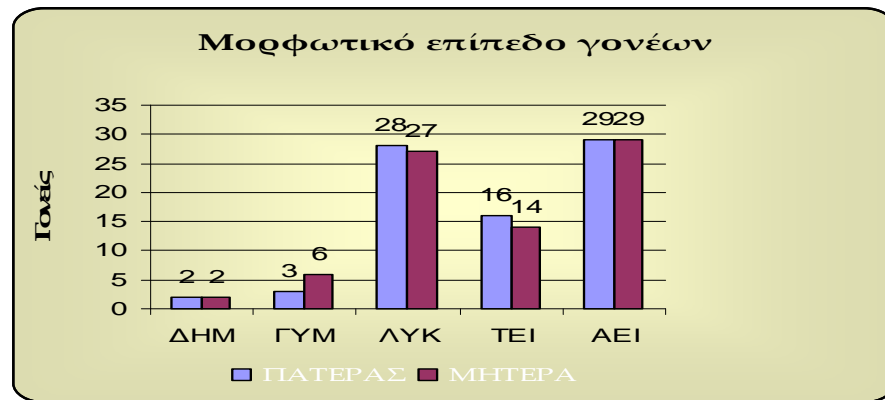
Στην έρευνα συμμετείχαν 78 μαθητές εκ των οποίων 46 αγόρια και 32 κορίτσια.

Η κατανομή των μαθητών στις διάφορες κατευθύνσεις ανάλογα με το φύλο τους είναι ΚΟΡΙΤΣΙΑ (ΘΕΩΡ:11, ΘΕΤ:15, ΤΕΧ:6...=32) - ΑΓΟΡΙΑ (ΘΕΩΡ:12, ΘΕΤ18, ΤΕΧΝ16...= 46).

⁵ Ανάλογες εργασίες για τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αλλά και οι δημοσιεύσεις/εργασίες του Α.Β. Μουμτζάκη και εργασίες σχετικά με τον δάσκαλο και σύμβουλο Μουμτζάκη αναρτημένες στο blog του συνδέσμου φιλολόγων Δράμας <http://sfdramas.blogspot.com/>.

⁶ Στις 12 Δεκεμβρίου 2011 με πρωτοβουλία του Συνδέσμου Φιλολόγων Δράμας στη Βιβλιοθήκη του 1^{ου} Γυμνασίου Δράμας.

⁷ Ίσως ένα από τα μειονεκτήματα του ερωτηματολογίου (έχοντας επίγνωση) είναι ότι αρκετές ερωτήσεις έχουν προεπιλεγόμενη απάντηση ΝΑΙ- ΟΧΙ, ενώ θα μπορούσαν να είχαν διαβαθμιστεί σε 5 ή 7 επιλογές του τύπου: καθόλου, λίγο, αρκετά, πολύ, πάρα πολύ κτλ. της κλίμακας Likert.

3.

Στο σχολείο φοιτούν μαθητές οι γονείς των οποίων (κατά τη δήλωσή τους) κατά πλειοψηφία είναι απόφοιτοι ΑΕΙ. Από τους παραπάνω 20 μαθητών και οι δύο γονείς τέλειωσαν ΑΕΙ, 34 μαθητών οι γονείς τελείωσαν ανώτερη ή ανώτατη σχολή) και η δεύτερη μεγάλη κατηγορία είναι απόφοιτοι λυκείων.

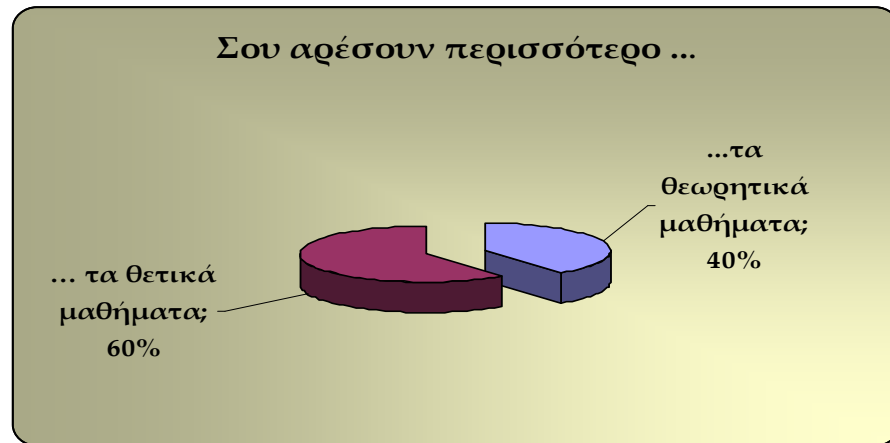
4.

Το 1/3 (33 %) των μαθητών απάντησαν ότι θα επέλεγαν το μάθημα των αρχαίων ελληνικών αν αυτό ήταν προαιρετικό, ποσοστό που είναι πολύ κοντά σ' αυτούς που απάντησαν ότι σκέφτονται να επιλέξουν την θεωρητική κατεύθυνση (ερ. 15) 29%.

Αναλύοντας περαιτέρω και συσχετίζοντας τις απαντήσεις στην ερ. 4 και ερ. 15 και το φύλο τους βρίσκουμε ότι από τους 26 μαθητές (είναι το 33 % θα ακολουθήσουν την θεωρητική κατεύθυνση μόνο οι 14 (8 αγόρια και 6 κορίτσια) δήλωσαν ότι θα επέλεγαν το μάθημα των αρχαίων αν αυτό ήταν προαιρετικό ενώ 7 (3 αγόρια και 4 κορίτσια) από αυτούς την τεχνολογική και 5 (4 αγόρια ΚΑΙ 1 κορίτσι) την θετική.

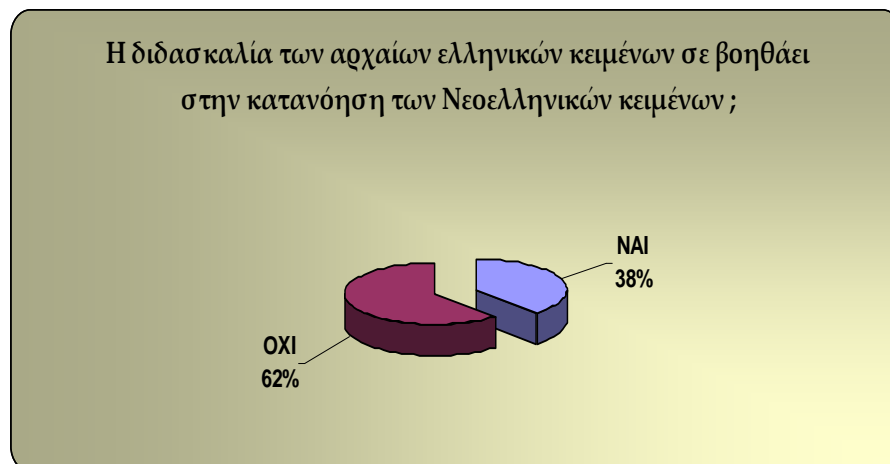
Από αυτούς που επέλεξαν την **θεωρητική κατεύθυνση** μόνον οι 13 (4 αγόρια και 9 κορίτσια) τους αρέσουν περισσότερο τα θεωρητικά μαθήματα.

Αξιολογώντας τα παραπάνω και συσχετίζοντας και τις άλλες απαντήσεις που έδωσαν οι 11 μαθητές που δεν θα ακολουθήσουν την θεωρητική κατεύθυνση διαπιστώνουμε ότι οι απαντήσεις δεν είναι τυχαίες.

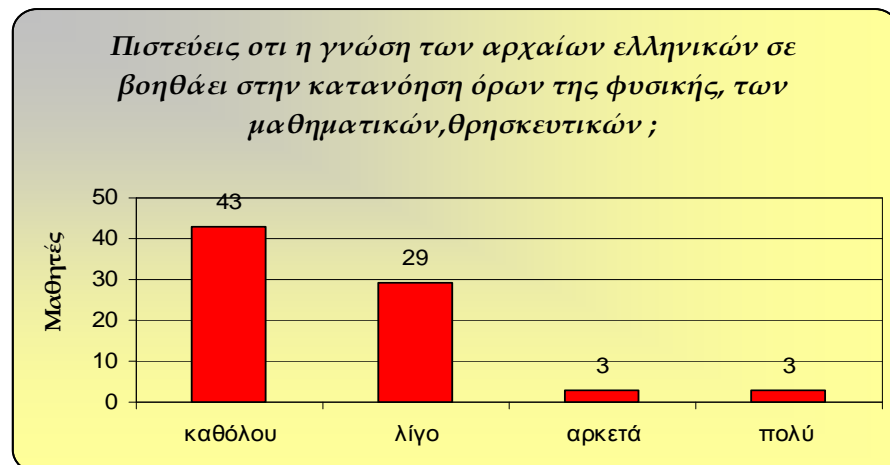
5.

Το 40% των μαθητών επιλέγουν ότι τους αρέσουν περισσότερο τα θεωρητικά μαθήματα. Από τους 26 (33%) μαθητές που επέλεξαν ότι θα ακολουθήσουν θεωρητική κατεύθυνση μόνον οι 19 απάντησαν ότι τους αρέσουν τα θεωρητικά μαθήματα οι υπόλοιποι 12 μαθητές που απάντησαν ότι τους αρέσουν τα θεωρητικά μαθήματα κατανέμονται στη θετική και τεχνολογική κατεύθυνση.

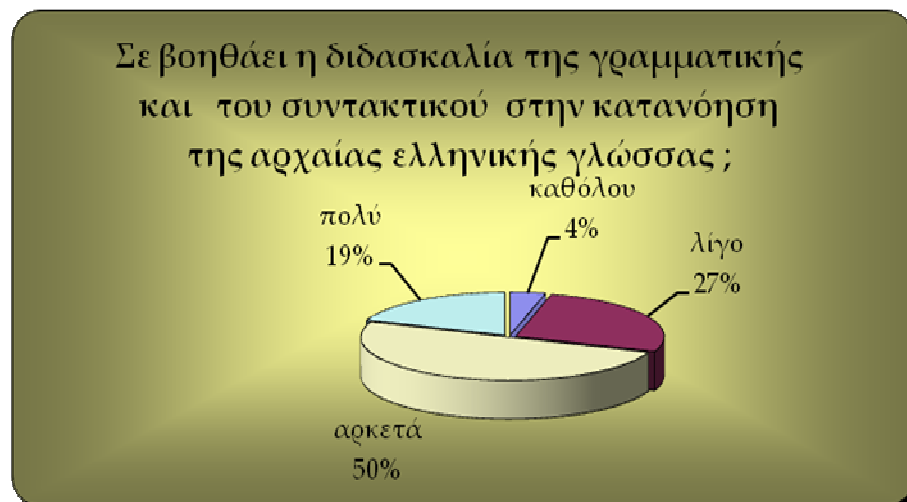
6.

Παρουσιάζεται η στάση των μαθητών σχετικά με την επίδραση των αρχαίων ελληνικών στην καλύτερη κατανόηση των νεοελληνικών κειμένων. Βέβαια δεν είχαν τη δυνατότητα επιλογής απάντησης με κλιμάκωση (καθόλου, λίγο, πολύ κτλ.)

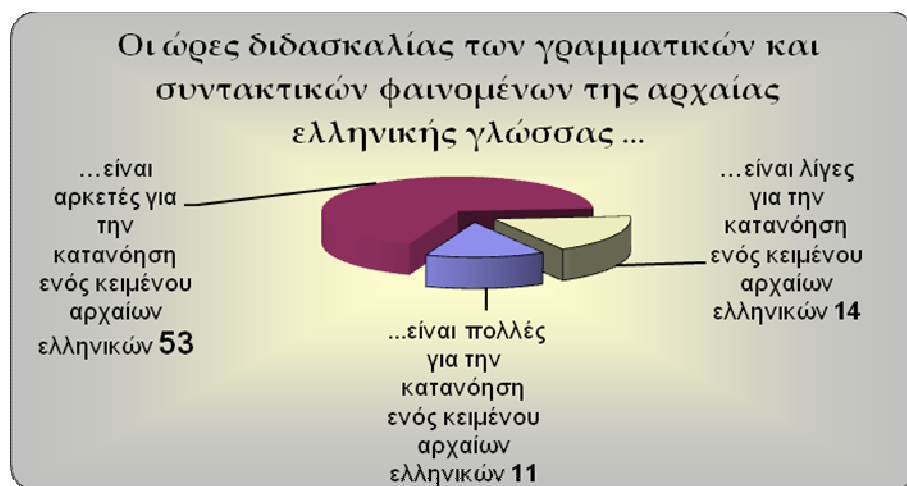

7.

8.

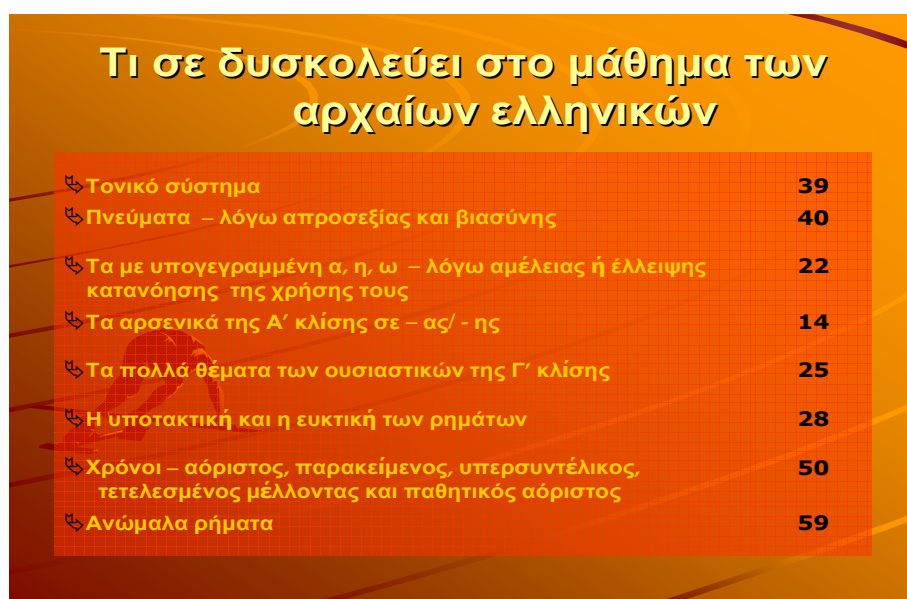

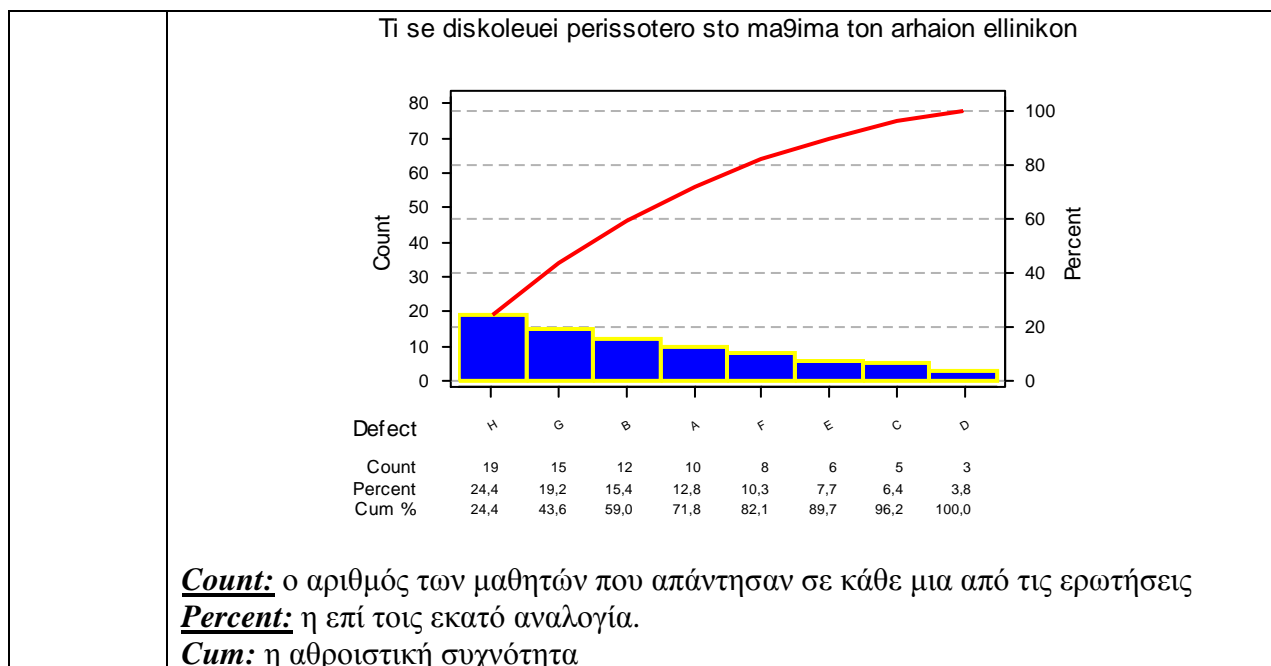
9.

(οι αριθμοί δηλώνουν τους μαθητές)

10.

Τονικό σύστημα	A
Πνεύματα – λόγω απροσεξίας και βιασύνης	B
Τα με υπογεγραμμένη α, η, ω – λόγω αμέλειας ή έλλειψης κατανόησης της χρήσης τους	C
Τα αρσενικά της Α' κλίσης σε – ας/ - ης	D
Τα πολλά θέματα των ουσιαστικών της Γ' κλίσης	E
Η υποτακτική και η ευκτική των ρημάτων	F
Χρόνοι – αόριστος, παρακείμενος, υπερσυντέλικος, τετελεσμένος μέλλοντας και παθητικός Αόριστος	G
Ανώμαλα ρήματα	H

Διάγραμμα Pareto

Το διάγραμμα Pareto είναι ένα απλό διάγραμμα ορθογωνίων παραλληλογράμμων. Τα υψηλότερα παραλληλόγραμμα (μπάρες) υποδεικνύουν τις σημαντικές πτυχές ενός προβλήματος ενώ τα χαμηλότερα τις λιγότερο σημαντικές.

Το διάγραμμα αυτό χρησιμοποιείται για τη συνεχή βελτίωση μιας διαδικασίας στη συγκεκριμένη περίπτωση αυτή της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών.

Ερμηνεύοντας το παραπάνω διάγραμμα Pareto θεωρούμε ότι τα πλέον σημαντικά προβλήματα που ανακύπτουν είναι **τα ανώμαλα ρήματα, Χρόνοι – αόριστος, παρακείμενος, υπερσυντέλικος, τετελεσμένος μέλλοντας και παθητικός αόριστος, Τονικό σύστημα Α, Πνεύματα – λόγω απροσεξίας και βιασύνης και Η υποτακτική και η ευκτική των ρημάτων**

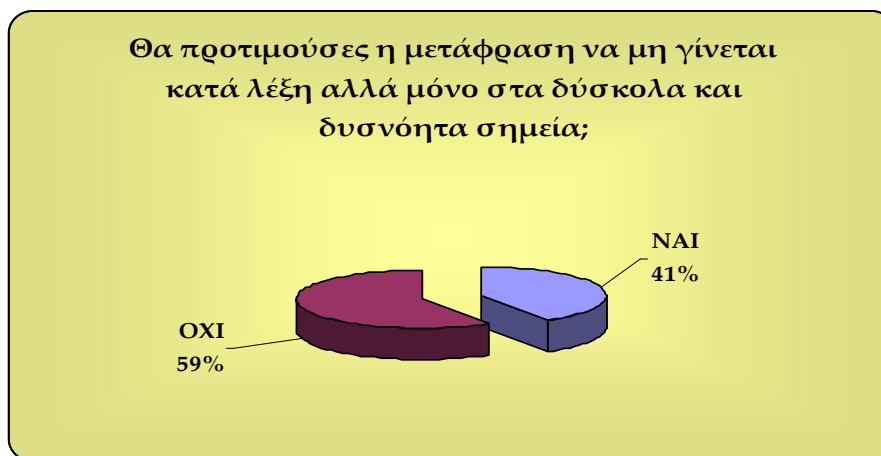
Δηλαδή το 80% περίπου των προβλημάτων αντιστοιχούν στις πέντε παραπάνω ομάδες.

Αν από το σχήμα αθροιστούν οι στήλες των ομάδων αυτών, δίνουν 81,2%

Πρέπει να τονισθεί εδώ ότι η αρχή των λίγων και σημαντικών και των πολλών αλλά λιγότερο σημαντικών δεν ισχύει.

Αν δηλαδή διορθώσουμε αυτές τις δύο παραμέτρους και ξανακάνουμε την έρευνά μας στο ίδιο ακριβώς δείγμα θα δούμε ότι κάποιες άλλες παράμετροι λιγότερο σημαντικές θα αναδειχθούν.

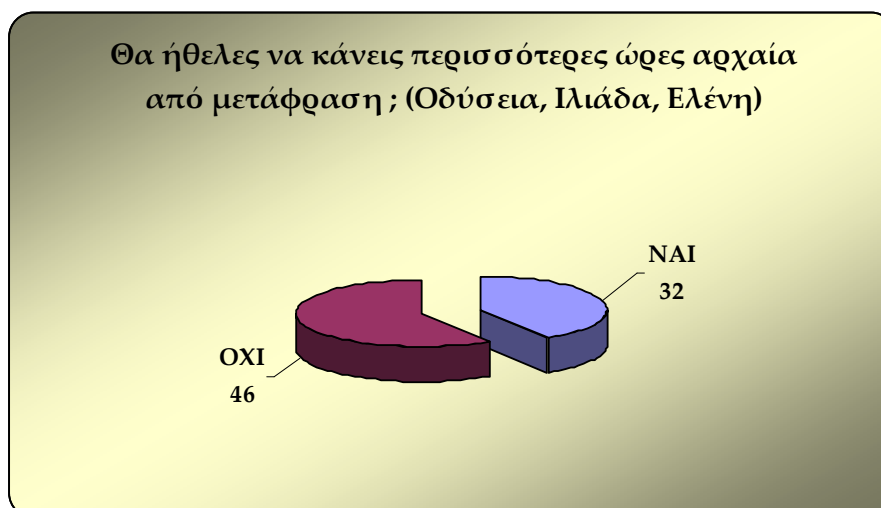
11.

12.

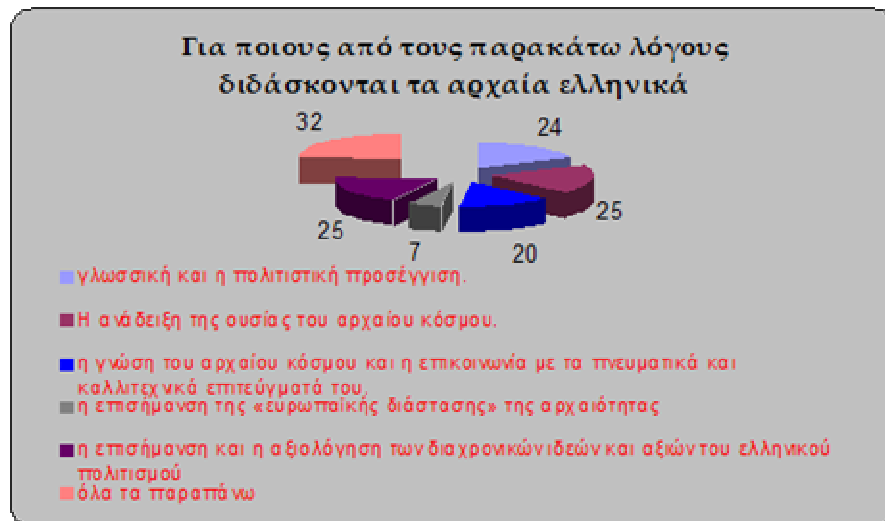
13.

Για ποιους από τους παρακάτω λόγους νομίζεις ότι διδάσκονται τα αρχαία ελληνικά;

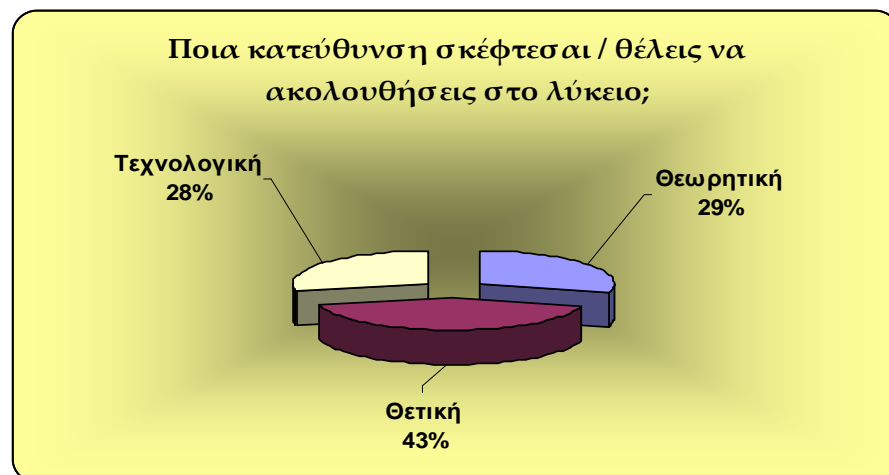
Η γλωσσική και η πολιτιστική προσέγγιση.	24
Η ανάδειξη της ουσίας του αρχαίου κόσμου.	25

Η γνώση του αρχαίου κόσμου και η επικοινωνία με τα πνευματικά και καλλιτεχνικά επιτεύγματά του.	20
Η επισήμανση της «ευρωπαϊκής διάστασης» της αρχαιότητας	7
Η επισήμανση και η αξιολόγηση των διαχρονικών ιδεών και αξιών του ελληνικού πολιτισμού	25
Όλα τα παραπάνω	32

14.

Περισσότερο σωστό θα ήταν οι μαθητές να επιλέξουν 1 από τις παραπάνω επιλογές. Ζητήθηκε όμως να επιλέξουν παραπάνω από 1 ή όλες κάνοντας μια προσπάθεια να διερευνηθεί πέρα από το συντακτικό και τη γραμματική τι αποκομίζουν από τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών.⁸

15.

Έρευνα συσχέτισης

⁸ Οι επιλογές στην ερώτηση 14 δόθηκαν με βάση τους γενικούς σκοπούς που αναφέρονται στο ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και στα ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (Α.Π.Σ.).

Ένας τρόπος για να κατανοήσουμε πλήρως το πώς συμπεριφέρεται μια ομάδα ανθρώπων είναι να ξεκαθαρίσουμε αρχικά τις απλές σχέσεις ανάμεσα σε εκείνους τους παράγοντες και τα στοιχεία που θεωρείται ότι έχουν κάποια σχέση μεταξύ τους και σημασία μ' αυτό που εξετάζουμε. Να κάνουμε δηλαδή έρευνα, για να προσδιορίσουμε τις σχέσεις ανάμεσα σε μεταβλητές, όπως τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στους μαθητές και τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών.

Στη συγκεκριμένη έρευνα γίνεται μερική συσχέτιση των μαθητών που δήλωσαν ότι θα ακολουθήσουν στο λύκειο τη θεωρητική κατεύθυνση και επιπλέον δήλωσαν ότι θα επέλεγαν τα αρχαία αν ήταν προαιρετικό μάθημα, και ότι τους αρέσουν τα θεωρητικά μαθήματα (ερωτήσεις 4,5, 15)

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων φαίνεται ότι **μόνον οι 13 μαθητές απάντησαν θετικά, δηλαδή οι μισοί από αυτούς που θα επιλέξουν την θεωρητική κατεύθυνση. Το αποτέλεσμα κρίνεται ικανοποιητικό.** Βέβαια θα ήταν σημαντικό αν μπορούσαμε να παρακολουθήσουμε την πορεία των μαθητών αυτών στο λύκειο και ποια τελικά κατεύθυνση θα ακολουθήσουν.